

Project: Startbijeenkomst Referentiemodellen Exploitatie Wijkvoorzieningen
Datum: 7 maart 2013

vraag: welke ruimte van een (brede) school / MFA kan je meervoudig gebruiken en voor welke activiteiten?

Aandacht voor gezamenlijk gebruik van ruimten door onderwijs en BSO;

- Hoe doe je dat en welke eisen stelt dat aan deze ruimten?
- Kan de BSO onderwijsruimten benutten, maar ook andersom: kan het onderwijs BSO-ruimten benutten?

Welke andere vormen van meervoudig gebruik?

- Wat kan je in een gymzaal (nog meer) doen dan traditioneel bewegingsonderwijs;
- is een speellokaal inzetbaar als dansruimte;
- kan je bibliotheek met wijkfunctie combineren met mediatheek van school;
- inzet van lokalen voor cursussen, trainingen, muziekonderwijs etc.

Vooraf

De mate waarin onderwijs en BSO ruimten kunnen delen hangt sterk af van de volgende factoren:

1. De wijze en intensiteit van de samenwerking tussen de beide partners. Hoe inniger de samenwerking des te makkelijker zal het zijn om ruimten met elkaar te delen.
2. De aansturing van beide organisaties. Het delen van ruimten zal makkelijker gaan als de medewerkers van de school en de bso door één persoon worden aangestuurd.
3. Naarmate de pedagogische visie en de visie op kinderen en ouders tussen beide organisaties meer overeenkomen zal het makkelijker worden om ruimten te delen.

Algemene principes ten aanzien van gebouw, inrichting en buitenruimte die gelden bij de delen van ruimten door onderwijs en BSO:

- De indeling van het gebouw bepaalt voor een groot deel de mogelijkheden tot het delen van ruimten. Een ouderwetse leerfabriek met gangen waaraan klaslokalen liggen en weinig tot geen extra activiteitenruimten, leent zich niet tot het samen delen van ruimten. Een dergelijk gebouw heeft kinderen in hun vrije tijd weinig te bieden. De maat van standaard klaslokalen is eigenlijk te klein voor het delen van de ruimte. In een gebouw waarin het onderwijs werkt met grotere leerdomeinen of leerdomicilies die opgedeeld zijn in kleinere activiteitenruimten zal het veel eenvoudiger zijn om de ruimten volledig samen te delen.
- De inrichting van de ruimten zal zeer flexibel moeten zijn zodat je op eenvoudige en snelle wijze van de ene naar de andere functie kan switchen. Dat geldt voor meubilair als voor de aankleding. Hierin zal dus geïnvesteerd moeten worden.
- Je zult de gebruikers van ruimten, die hun ruimte moeten gaan delen, moeten verleiden met extra faciliteiten. Het delen van de ruimte moet hen iets opleveren zoals bijvoorbeeld een groter vloeroppervlak, een betere indeling en inrichting van de ruimte, kantoorruimten om hun werk te doen op de tijdstippen dat de ruimte door de andere partij wordt gebruikt.
- Het delen van ruimten tussen school en BSO zal over het algemeen meer oppervlakte vergen dan als het gebouw alleen een school zou huisvesten. Er zijn

meestal wat extra activiteitenplekken nodig voor de BSO naast de standaard plekken voor het onderwijs. Verder is er meer bergruimte nodig.

- Het delen van de ruimte mag niet interfereren met de primaire functie van beide partijen. De ruimte moet goed onderwijs en vrijetijds activiteiten faciliteren.
- Ondersteunende ruimten zoals sanitair kinderen en volwassenen, garderobe, kantoren, teamkamer, keukens etc. kunnen worden gedeeld.
- Het delen van de buitenruimte betekent dat het schoolplein een interessante buitenruimte moet worden die veel speelaanleidingen biedt aan de kinderen van de BSO.
- Situeer kantoren van schoolhoofd en hoofd BSO naast elkaar of laat ze een ruimte delen. Dit is belangrijk voor de samenwerking.

Indeling per leeftijdsgroep

Er is een onderscheid gemaakt in de volgende leeftijdsgroepen 4-6 jaar; 4-8 jaar; 8-12 jaar; 4-12 jaar. Dit zijn gebruikelijke groepsindelingen bij de BSO afhankelijk van de totale capaciteit. Op een kleine school zal een verticale groep van 4 tot 12 gebruikelijk zijn. De activiteiten zowel in het onderwijs als in de BSO zijn verschillend tussen deze leeftijdsgroepen. Dit stelt andere eisen aan de ruimten.

4-6/7 jaar

Ruimten die gedeeld kunnen worden	Consequenties
Groepsruimten onderwijs en bso	Meerdere activiteitenruimten naast groepsruimte, dus niet alleen een groepsruimte; Plek voor kinderen tijdens overgang van onderwijs naar opvang. Ruimte moet omgebouwd worden; Grotere groepsruimten dan standaard; Extra eisen aan inrichting, makkelijk ombouwen van ruimten.
Speellokaal	Berging voor zowel opvang als onderwijs; Situering speellokaal nabij BSO.
Keuken	Nabij BSO; Groter dan voor onderwijs alleen en andere inrichting.
In bestaande bouw: 3 klaslokalen door 2 groepen onderwijs en 1 groep BSO	3 lokalen ombouwen tot 2 grote lokalen; Of elke ruimte een andere functie geven zoals huiskamer, instructieruimte, activiteitenruimte.

4-8 jaar

Ruimten die gedeeld kunnen worden	Consequenties
Volledig geïntegreerd	Alleen bij grotere leerdomeinen, domicilies: Domeinen onderverdeeld in verschillende activiteiten gebieden. BSO-kinderen moeten plekken hebben waar ze zich terug kunnen trekken uit de grote groep.
4-6 jaar: zie tabel hier boven	
6-8 jaar (middenbouw) Onderwijsruimten plus gemeenschappelijke woonkeuken	Woonkeuken (oppervlak van klaslokaal) tussen 2 onderwijsruimten; Ruimten aan elkaar gekoppeld;

AKTA

onderzoeks- en adviesbureau voor ruimtegebruik

(stamgroepr. BSO). 3 lokalen op een rij	Primaat woonkeuken ligt bij BSO, lokalen bij onderwijs; Speelhal plus extra activiteitenruimten gekoppeld aan deze ruimten; Kantoor voor medewerkers van deze unit.
Handvaardigheid	Extra bergruimte voor materiaal en werkjes BSO
Bibliotheek/docucentrum	Inrichting: leesplek voor BSO
Gemeenschapsruimte	Inrichting aangepast aan dubbel gebruik; Apart kantoor voor leerkrachten zodat deze niet worden gestoord in lokalen die aan deze ruimte liggen.
Gymzaal/speellokaal	Situering nabij BSO

8-12 jaar

Ruimten die gedeeld kunnen worden	Consequenties
BSO 8 + in externe voorziening	Sport- of cultuuraccommodatie, scouting, buurthuis, bibliotheek.
Onderwijslokalen	Alleen voor naschoolse activiteiten zoals muziekles, cursussen. Ze zijn over het algemeen niet geschikt om een aantrekkelijk aanbod te kunnen maken voor de BSO.
Aparte BSO ruimte	Te gebruiken door onderwijs voor verwerking en speciale projecten
Bibliotheek, docu centrum	Ook open tijdens BSO tijd. Kinderen inzetten voor beheer; Leesplek voor BSO maken.
ICT	
Handvaardigheid	Extra bergruimte voor materiaal en werkjes BSO
Gymzaal	
Gemeenschapsruimte	Inrichting aangepast aan dubbel gebruik; Apart kantoor voor leerkrachten zodat deze niet worden gestoord in lokalen die aan deze ruimte liggen.
BSO geen eigen ruimte maar deelt handvaardigheidsruimte en/of gemeenschapsruimte	Grotere ruimten nodig voor plekken BSO; Inrichting van ruimten aanpassen; Daarnaast kleine activiteitenruimten nodig voor werken in subgroepjes.
BSO in vrijetijdsclub met eigen activiteitenruimten	Koppeling met school; Ruimten van de club kunnen ook door onderwijs worden gebruikt; Minimaal 40-80 kindplaatsen; Bestemd voor kinderen van meerdere scholen.

4-12 jaar

Ruimten die gedeeld kunnen worden	Consequenties
Gemeenschapsruimte als	Inrichting;

stamgroepsruimte BSO	Medegebruik van andere ruimten zoals speellokaal, ICT, bieb
Jongste kinderen delen lokaal onderbouw voor onderwijs en BSO. Oudere kinderen in gemeenschapsruimte	Zie hierboven: Voor delen lokaal onderbouw zie in tabel 4-6 jaar.

Andere gebruikers van combi gebouwen onderwijs en BSO

- Deelwerkplekken voor ketenpartners in de ontwikkeling van kinderen zoals onderwijs begeleiding, paramedische zorg, opvoed ondersteuning en begeleiding.
- Speellokaal kan gebruikt worden voor allerlei activiteiten in de avond en in het weekeinde zoals joga, dans, zang, sport, toneel, muziek etc.
- Onderwijslokalen kunnen 's avonds en in het weekeinde worden gebruikt voor aanbod aan cursussen maar in de middag en in de vakantie ook naschoolse activiteiten voor kinderen van de BSO, de school (die op die dag niet op de BSO zijn) of kinderen uit de buurt.
- Belangrijk is dat er dingen gebeuren in zo'n gebouw, dat er bezoekers zijn. Dat trekt automatisch weer andere mensen aan.
- Een belangrijke voorwaarde hierbij is dat de gemeente de regie neemt samen met de betrokken partners bij het opzetten van het maatschappelijk vastgoed. Wat zal er waar worden gerealiseerd. Dit vergroot de levensvatbaarheid van de MFA's. Je moet niet van elke school een uitgebreide MFA willen maken, want dan vis je teveel in dezelfde beperkte vijver als het gaat om andere gebruikers van deze gebouwen. Nadeel is wel dat de gemeente steeds minder grip krijgt op de schoolbesturen bij de doordecentralisatie van middelen.

Ed Hoekstra, Utrecht, 14 maart 2013